

ПЕРСПЕКТИВИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ГЕНОФОНДУ СІРОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ХУДОБИ

Наведено характеристику сучасного стану масиву сірої української худоби. Обговорюються генетико-селекційні аспекти збереження генофонду породи.

Генофонд, бугаї-плідники, генетичні маркери, сіра українська худоба

Робота із збереження генофонду сірої української худоби ведеться шляхом чистопородного розведення тварин цієї породи, основним завданням якого є послідовне відтворення в поколіннях її специфічних спадкових особливостей і підтримання генетичної різноманітності [3]. Це завдання вирішується на основі реалізації індивідуально-групового підбору в межах споріднених груп-мікроліній з їхніми періодичними кросами [1]. Важливим елементом племінної роботи з породою є імуногенетичний контроль при доборі плідників і оцінці генетичної ситуації в стадах [2].

Матеріал і методи досліджень. Аналіз генетичної ситуації за аелями системи В груп крові проведено в дослідних господарствах "Поливанівка" Дніпропетровської та "Асканія-Нова" Херсонської областей, а також у генофондному стаді господарства Києво-Печерської Лаври "Мартусівське" Бориспільського району Київської області.

Результати досліджень. У генофондних стадах використовують плідників різних споріднених груп, які істотно різняться за типами крові. Різноманітність бугаїв, котрих використовують у стадах протягом обмеженого часу (до одного року), забезпечує підтримання певної генетичної мінливості і дає змогу уникнути значного підвищення гомозиготності стад (табл. 1).

Гомозиготність стада племзаводу "Поливанівка" за системою В груп крові з 1970 р. хоч і змінювалася, але не досягала високого рівня: коефіцієнт гомозиготності (Ca) становив у 1970 р. 0,0650;

**1. Типи крові плідників сірої української породи,
що використовувались у генфондних стадах у 1998 р.**

Кличка і номер	Генетичні системи							
	A	B	C	F	J	L	S	Z
<i>Дослідне господарство "Поливанівка"</i>								
Богатир 5565		QYY'Ь	CWX	FV			SUHH'U'	Z
Барон 5435		GOY'Ь	CRW	F			S	Z
Ролан 5013		O/Q	W	V			SU	Z
Ірок 5361		BIQT'I/Y	WX	F	J	L	SH	Z
<i>Дослідне господарство "Асканія-Нова"</i>								
Буран 1		OA'D'G/QE'	CER	FV			SHU	
Мудрий 7		BIQT'I/BYA'PY'	CERWX	V		L	SH	Z

у 1974 — 0,1160; у 1985-му — 0,0776 і в 1997 р. — 0,1091. У стаді господарства "Асканія-Нова" Са дорівнював у 1980 р. 0,1040, а в 1998-му — 0,0705.

Імуногенетичний аналіз структури стада племзаводу "Поливанівка" показав, що переважна кількість корів гетерозиготні за В-системою груп крові. При цьому значна частина тварин є носіями специфічних для сірої української породи алелів. У генотипах деяких корів стада такі алелі поєднуються (Зайка 2556 — BIQT'I/OA'D'G', Певунья 3552 — BYA'PY'/BIQT'I, Бродна 3001 — OA'D'G'/BGKQE'G'O'G', Тройка 3662 — PQTE'B'/OI'Q'G").

Чистопородних корів у генфондному стаді дослідного господарства "Поливанівка" налічується близько 200, а в дочірньому господарстві "Мартусівське" утримується 50 голів. У цих стадах проводять роботу з п'ятьма спорідненими групами. У стаді дослідного господарства "Асканія-Нова" є 58 корів, воно диференційоване на дві споріднені групи. У генфондному сховищі ІРГТ УААН зберігається 4,7 тис. доз сперми 12 бугаїв усіх п'яти споріднених груп, на які диференційоване стадо дослідного господарства "Поливанівка". У спермобанку СП "Асканія-Генетик" закладено 20 тис. спермодоз; п'ять плідників поставлено для створення запасу сперми.

Оцінка генетичної ситуації в генфондних стадах сірої української худоби на підставі аналізу імуногенетичної структури стад за системою В груп крові свідчить про досить значний рівень генетичної мінливості (табл. 2).

Отже, застосування системи нуклеарного розведення сірої української худоби з кріоконсервацією сперми, прискореною

2. Структура генофондних стад сірої української худоби
за аелями системи В груп крові

Алелі	Генна частота у стадах		
	«Поливанівка», n=71	«Асканія-Нова», n=111	«Мартусівське», n=52
b	0,1408	0,1441	0,0962
B	0,0070		0,0192
BGKYE'G'O'G"	0,0282		0,0192
BlQTf	0,2183	0,3468	0,2500
BPQA'D'	0,0070		0,0096
BQT ₂ G'P'B"	0,0070		0,0096
BTQ'			0,0192
BY ₂ A'P'Y'	0,0774	0,0315	0,0577
GOY			0,0192
GOYD'		0,0360	
GY	0,0634		0,0673
GYE' ₂	0,0070	0,0045	
GYf	0,0070	0,0090	
I ₁ OQA'	0,0282	0,0901	0,0673
O ₁	0,1408	0,0405	0,0865
O ₁ A'D'G'	0,0563	0,1622	0,0481
O ₁ B'E' ₂ KP'Y'		0,0045	
OQ'	0,0070	0,0270	0,0577
PT ₂ DE'B"			0,0096
QE'		0,0270	
Y ₂	0,0493		0,0288
A'E'KPY'		0,0045	
E'f	0,0070		
E' ₂ Q'		0,0045	0,0096
E' ₂ G"		0,0045	
O'	0,0352	0,0540	0,0288
O'Q'			0,0577
G'fG"	0,0070		0,0192
f	0,0070	0,0045	0,0192
fO'P'Q'		0,0045	
Коефіцієнт гомозиготності	0,1062	0,1840	0,1048

зміною плідників і постійним генетичним моніторингом дає змогу підтримувати генетичну мінливість на рівні, достатньому для збереження її генофонду. Тому чисельність поголів'я, що утри-

мується в генофондних стадах, та його генеалогічна диференціація є цілком достатніми для надійного збереження генофонду сірої української породи на найближчу перспективу.

1. *Состояние и перспективы сохранения генофонда серой украинской и белоголовой украинской пород* / О.П. Чиркова, А.П. Кругляк, И.Т. Харчук, Б.Е. Подоба // *Быки-производители локальных серой украинской и белоголовой украинской пород*. — Киев: Урожай, 1987. — С. 13–25.

2. *Стоянов Р.О.* Проблеми дослідження і збереження генофонду сірої української худоби // *Вісн. Білоцерк. держ. аграр. ун-ту*: Зб. наук. пр. — 1998. — Вип. 4. — Ч. 1. — С. 318–321.

3. *Эйснер Ф.Ф., Подоба Б.Е., Дасюк О.П.* Система подбора при сохранении серого украинского скота // *Генетическая теория отбора, подбора и методов разведения животных*. — Новосибирск: Наука, 1976. — С. 65–75.

*Інститут розведення і генетики тварин УААН
Інститут тваринництва степових районів
«Асканія-Нова» УААН
Києво-Печерська Лавра*

Перспективы сохранения генофонда серого украинского скота.
А.П. Кругляк, Б.Е. Подоба, Р.А. Стоянов, В.Г. Назаренко, Ю.В. Гузеев.

Резюме. *Дана характеристика современного состояния массива серого украинского скота. Обсуждаются генетико-селекционные аспекты сохранения генофонда породы.*

The perspective of the preserving of the Grey Ukrainian cattle genofond.
A. Krugliak, B. Podoba, R. Stoyanov, V. Nazarenko, Yu. Guzeyev.

Summary. *The modern state of the Grey Ukrainian cattle live-stock has been characterised. Genetic and selection aspects of the preserving of the breed genofond have been discussed.*